

Ergonomika

Vikipediya, ochiq ensiklopediya

Ergonomika (yun. — ish, mehnat va — qonun) — kishi (kishilar guruhi)ni ishlab chiqarish faoliyati sharoitlari bilan bogʻliq holda kompleks oʻrganadigan fan; mehnat qurollari, sharoitlari va jarayonlarini takomillashtirish maqsadlarida inson, texnika, ishlab chiqarish muhitining oʻzaro taʼsiri va aloqalarini tadqiq etadi. Qadimdan mukammal mehnat qurolini ixtiro qilish, mehnat jarayonida inson organizmi holatini oʻrganish biror ishini bajarish uchun eng maqbul sharoitlar yaratish maqsadlari bilan bogʻliq boʻlgan. Insonning mehnat faoliyata uchun ent oʻngʻay mehnat qurollari, eng qulay mehnat sharoitlari yaratish yoʻlidagi dastlabki qadamlar 20-asr boʻsagʻasida boshlandi. Bu sohada birinchi keng miqyosdagi amaliy tadqiqotlar amerikalik amaliyetchimuhandis va menejer, ilmiy boshqarish maktabi asoschisi U.F.Teylor (q. Teylorizm) tomonidan bajarildi. E. ishlab chiqarishning amaliyot ehtiyojlari taʼsirida, korxonalar faoliyatida inson omili rolining ortib borishi, fantexnika taraqqiyoti natijasida ilmiyamaliy fan sifatida paydo boʻldi. Eksperimental psixologiya, fiziologiya va mehnat gigiyenasi taʼsirida shakllandi; tibbiyot, biol., biomexanika, antropometriya, psixofiziologiya, sotsiologiya, mat., injenerlik va texnologik fanlar maʼlumotlari va metodologiyasidan, mehnatni tashkil etish va normalash tamoyillaridan foydalanadi, umumiy va ijtimoiy psixologiya, mehnat iqtisodiyoti, iqtisodiy matematik modelashtirish bilan bogʻliq.

Ergonomik tadqiqotlarining maqsadi — xodimning ishlab chiqarishdagi tabiiy, ijtimoiy psixologik va texnik tashkiliy sharoitlarga moslashuvini osonlashtirishdan iborat. E. diqqat markazida ishlab chiqarishdagi aniq sharoitlarda inson faoliyati, ishlab chiqarish muhitini inson organizmi xususiyatlari va imkoniyatlariga moslashtirish yoʻllari va usullarini topish turadi. E. oʻz tadqiqotlari asosida mehnat sharoitlarini yaxshilash va mehnat jarayonini qayta tashkil etish bʻgicha tavsiyalar ishlab chiqadi.

"E." termini 1949 yil Angliyada shu soha boʻyicha tadqiqot ishlari olib boruvchi jamiyat tomonidan amaliyotga kiritilgan. E.da yana ikkita tamoyil boʻlib, ular insonni ishga, ishni insonga moslashtirish omillaridan iborat. Birinchisida samaradorlikni taʼminlash, ikkinchisida insonga qulaylik yaratish kʻzda tutiladi.

E. kishining butun ish kuni davomida yuqori ishchanlik qobiliyatini taʼminlash uchun mehnat va dam olish rejimini ham oʻrganadi.

E. boʻyicha barcha amalga oshiriladigan ishlar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, ishlovchilar uchun qulayliklar yaratish va ayni paytda ularning salomatligini taʼminlashga qaratiladi. Shuning uchun barcha mehnat vositalari, qurollari, mashinalar E. talablarini hisobga olib loyihalashtiriladi va ishlab chiqariladi. E. bilan firma va kompaniyalarda dizaynerlar shugʻlanadilar.

Oʻzbekistonning barcha texnika sohasidagi oliy oʻquv yurtlarida E. fani oʻqitiladi. Toshkent texnika unti, Toshkent arxitekturaqurilish, Toshkent toʻqimachilik va yengil sanoat, Toshkent sanʼat intlarida E. boʻyicha mutaxassislar tayyorlanadi.

Sadir Salimov

Bu maqolada boshqa til boʻlimlariga ishorat yoʻq.

Siz ularni topib va ushbu maqolaga qoʻshib, loyihaga yordam berishingiz mumkin.

Ushbu maqolani yozishda Oʻzbekiston milliy ensiklopediyasi (2000-2005) maʼlumotlaridan foydalanilgan.

Ushbu maqola chaladir. Siz uni boyitib, Vikipediyaga yordam berishingiz mumkin.
Bu andozani aniqrogʻiga almashtirish kerak.

"<https://uz.wikipedia.org/w/index.php?title=Ergonomika&oldid=1905513> " dan olindi

Bu sahifa oxirgi marta 18-Dekabr 2015, 05:53 da tahrirlangan.

Matn Creative Commons Attribution-ShareAlike litsenziyas**boʻyicha** ommalashtirilmoqda, alohida holatlarda qoʻshimcha shartlar amal qilishi mumkin ([batafsil](#)).